

UUSVANHA ARKKITEHTUURI

Mira Tanska
Opinnäytetyö AMK
Kevät 2025
Rakennusarkkitehdin tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Rakennusarkkitehdin tutkinto-ohjelma

Tekijä: Mira Tanska
Opinnäytetyön otsikko: Uusvanha arkkitehtuuri
Työn ohjaaja: Kai Tolonen
Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: kevät 2025
Sivumäärä: 56

Uusvanha arkkitehtuuri käsitteenä on monille vielä epäselvä tai täysin uusi käsite. Se on arkkitehtuurissa historiallisia tyylejä havitteleva suunnittelumuoto, mutta ei ole täysin vielä saanut varmaa jalansijaa ammattilaisten tai arkkitehtuurista vain vähän tietävien keskuudessa. Synonyymeinä uusvanhalle arkkitehtuurille voisi käyttää eklektismiä eli kertaustyylejä ja historismia. Jokainen sana viittaa lainattuun muotokieleen, lähinnä ulkoiseen arkkitehtoniseen muotokieleen. Rakennuksen ulkomuoto viittaa siis historiaan, vaikka sisäinen rakenne olisikin sen hetkisen teknisen kehityksen mukainen.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli pohtia uusvanhaa arkkitehtuuria käsitteenä ja tulkita yleisesti uusvanhaan arkkitehtuuriin viittaavia rakennuksia viime vuosilta sekä ottaa selvää uusvanhan arkkitehtuurin vaikutteita Suomessa nyt ja tulevaisuudessa. Näitä aiheita varten vertailtiin valittiin neljä uusvanhaan arkkitehtuuriin viittaavaa rakennusta Suomesta ja kaksi uusvanhaa rakennusta muualta Euroopasta. Työssä avattiin myös arkkitehtuurin historiaa ja sen sanastoa, jotta osataan tulkita nykypäivän uusvanhaa arkkitehtuuria ja mistä se on saanut vaikutteita.

Opinnäytetyötä varten tutkittiin myös syitä vanhemman arkkitehtuurin kaipuulle. Tässä osiossa keskityttiin pohtimaan yleistä käsitystä hyvästä ja viihtyisästä arkkitehtuurista. Ihmisten hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä arkkitehtuurissa tutkittiin muun muassa kokeellisen kaupungin Poundburyn ja visualisoidun Ogham Villagen kautta. Arkkitehtuurin historian merkitystä käsiteltiin Turun tautina tunnetun käsitteen kautta sekä niin Suomessa kuin ulkomailla esiintyvän Arkkitehtuurikapinaryhmän mielipiteiden ja ideologian kautta. Uusvanhaa arkkitehtuuria esiintyy etenkin ulkomailla, joten sen ilmenemistä muissa maissa käsiteltiin, jotta voidaan laajemmin ymmärtää uusvanhaa arkkitehtuuria käsitteenä.

Opinnäytetyön pohdintaosiossa uusvanha arkkitehtuuri sai määritelmän käsitteenä työhön valittujen kohteiden perusteella. Uusvanhan arkkitehtuurin tulevaisuutta ja vaikutusta nykyarkkitehtuuriin avattiin muun muassa arkkitehtuurin historian avulla. Tässä opinnäytetyössä oli tarkoitus tutkia uusvanhaa arkkitehtuuria Suomessa ja muualla Euroopassa ottamatta kantaa tyyliin itsessään tai puhua sen puolesta tai vastaan. Uusvanha arkkitehtuuri on taidetta, joten oikeita tai vääriä mielipiteitä ja näkemyksiä sitä kohtaan ei ole.

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Program in Bachelor of Construction Architecture

Author: Mira Tanska
Title of thesis: Neo-Traditional Architecture
Supervisor: Kai Tolonen
Term and year when the thesis was submitted: Spring 2025
Number of pages: 56

The concept of neo-traditional architecture is still unclear or entirely new to many. It is a design approach in architecture that aspires to historical styles, but it has not yet firmly established itself either among professionals or among those with only limited knowledge of architecture. Synonyms for neo-traditional architecture could include eclecticism or revivalist styles, and historicism. Each of these terms refers to a borrowed formal language, primarily concerning the external architectural expression. The exterior of the building thus refers to history, even if its internal structure follows the technical advancements of the time.

The aim of this thesis was to explore neo-traditional architecture as a concept, to interpret buildings from recent years that reference neo-traditional architecture in general, and to investigate the influences of neo-traditional architecture in Finland now and in the future. For these topics, four buildings in Finland and two neo-traditional buildings from elsewhere in Europe were selected for comparison. The thesis also examined the history and terminology of architecture in order to better understand today's neo-traditional architecture and the sources of its influences.

The thesis also examined the reasons behind the longing for older architecture. This section focused on the general perception of good and pleasant architecture. Factors influencing human well-being through architecture were studied, for example, through the experimental town of Poundbury and the visualized Ogham Village. The importance of architectural history was addressed through the concept known as the "Turku disease" as well as through the views and ideologies of the Architecture Uprising movement, present both in Finland and abroad. Neo-traditional architecture is particularly prevalent abroad, so its manifestation in other countries was also explored to gain a broader understanding of the concept.

In the discussion section of the thesis, neo-traditional architecture was defined as a concept based on the selected case studies. The future of neo-traditional architecture and its impact on contemporary architecture was examined, for example, through the lens of architectural history. The intention of this thesis was to study neo-traditional architecture in Finland and elsewhere in Europe without taking a stance for or against the style itself. Neo-traditional architecture is an art form, so there are no right or wrong opinions or perspectives about it.

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	3
SISÄLLYSLUETTELO	4
1 JOHDANTO	5
2 UUSVANHA ARKKITEHTUURI	6
2.1 Uusvanha arkkitehtuuri käsitteenä	6
2.2 Arkkitehtuurin tyylejä ja aikakausia	7
2.2.1 Eklektismi ja kertaustyyli	9
2.2.2 Modernismi ja postmodernismi arkkitehtuurissa	10
2.2.3 Nykyarkkitehtuuri	15
3 VANHAN ARKKITEHTUURIN KAIPUU	18
3.1 Arkkitehtuuri ja viihtyisä ympäristö	18
3.2 Uusvanha arkkitehtuuri Suomessa	22
3.3 Turun tauti	29
3.4 Arkkitehtuurikapina	31
3.5 Uusvanha arkkitehtuuri Euroopassa	32
4 ESIMERKKEJÄ UUSVANHASTA RAKENTAMISESTA	35
4.1 Marylebone Place Englanti	35
4.2 Uppland Väsby Ruotsi	41
5 UUSVANHAN ARKKITEHTUURIN TULEVAISUUS	45
6 LÄHTEET	49

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aiheena on tutkia uusvanhaa arkkitehtuuria käsitteenä ja ilmiönä Suomessa sekä muualla Euroopassa. Opinnäytetyö sisältää pohdintaa uusvanhasta arkkitehtuurista käsitteenä, sen mahdollisesta yleistymisestä suomalaisessa arkkitehtuurissa ja yleistä keskustelua uusvanhan arkkitehtuurin puolesta ja vastaan. Aiheena uusvanhaa arkkitehtuuria ei juurikaan ole tutkittu, joten jo käsitteen avaaminen ja tulkitseminen on itsessään tärkeää aiheesta puhuttaessa.

Uusvanhan arkkitehtuurin ajankohtaisuudesta kertoo jo se, että tällä hetkelläkin suunnitellaan ja rakennetaan kyseiseen tyyliin viittaavia uusia rakennuksia Suomessa, mutta etenkin muualla Euroopassa. Tässä opinnäytetyössä esitellään neljä suomalaista uusvanhaan liitettyä kohdetta ja lopussa on kaksi eri kohdetta Englannista ja Ruotsista. Näiden kohteiden ja niiden herättämien reaktioiden pohjalta pääsemme tutustumaan uusvanhaan arkkitehtuuriin ja miten se mahdollisesti näkyisi jatkuvasti kehittyvässä arkkitehtuurissa.

Arkkitehtuurin jatkuvan muutoksen ja vaihtuvien tyyliuuntauksien alla on hyvä tutkia aihetta yleisesti ihmisten mielipiteiden kautta sekä arkkitehtien ja asiantuntijoiden kommenttien pohjalta. Opinnäytetyössä käsiteltävien kuuden eri uusvanhan rakennuksen kautta päästään käsittelemään rakennusten suunnittelijoiden ajatuksia ja ideointia sekä tuotoksista heränneitä mielipiteitä ja reaktioita.

Opinnäytetyö pureutuu aina arkkitehtuurin historiaan asti, jonka pohjalta tutustutaan eri tyylikausiin, joista nykyinen uusvanha arkkitehtuuri on saanut vaikutteita ja mahdollisesti syntynyt. Näin saadaan käsitys siitä, mitä uusvanhan arkkitehtuurin oletetaan olevan ja mihin sen mahdollinen yleistymisen kenties pohjautuu. On tärkeää huomioida ihmisten yleinen kanta siihen, mikä tekee rakennuksesta kauniin ja miellyttävän. Arkkitehtuurilla luodaan ilmettä ja ympäristöä, joka koskee jokaisen ihmisen elämää. Tämän takia tutkimuksessa pohjaututaan etenkin siihen, mitä mieltä suomalaiset ovat uusvanhasta arkkitehtuurista.

2 UUSVANHA ARKKITEHTUURI

Uusvanha arkkitehtuuri tarkoittaa nimensä mukaisesti uuden ja vanhan tyylin yhdistämistä arkkitehtuurissa. Toisin sanoen uusvanhassa rakentamisessa rakennetaan jotain uutta, joka kuitenkin ulkoisesti näyttää vanhalta. Rakennuksen julkisivut ovat tämän rakennusmuodon tärkein piirteiden korostaja, sillä uusvanhassa rakennuksessa julkisivut on suunniteltu muistuttamaan aikaisempia aikakausia, vaikka sisältään rakennus olisikin nykyaikaisten rakentamismenetelmien mukainen. (Varpio 2020.)

Uusvanhassa rakennuksessa hyödynnetään vanhoja klassisia piirteitä, joita ovat erilaiset kaariholvit, pylväät, harjakatot ja yleisesti hyvinkin koristeelliset muotoilut ja yksityiskohdat. Tyylit uusvanhassa rakentamisessa viittaavat usein arkkitehtuurin historiaan, joilla halutaan luoda romanttista, traditionaalista ja kodikasta tunnelmaa. Erityisesti uusvanhoissa rakennuksissa korostuu yleisesti kauniina pidetyt arkkitehtuurin tyylikaudet, kuten jugend, uusrenessanssi ja 1900-luvun klassismi. (Varpio 2020.)

Uusvanha arkkitehtuuri jakaa mielipiteitä etenkin Suomessa, jossa uusvanha arkkitehtuuri on vielä jokseenkin tuore tyyli. Yleisten tulkintojen mukaisesti selkeä mielipidejakauma tulee maallikoiden ja ammattilaisten välillä. Maallikot arvostavat uusvanhaa arkkitehtuuria, kun taas arkkitehdit ja asiantuntijat antavat suuntaukselle enemmän kritiikkiä. Uusvanha arkkitehtuuri onkin jakanut mielipiteitä jo 1990-luvulta saakka. (Rantanen 2020.)

2.1 Uusvanha arkkitehtuuri käsitteenä

Uusvanhalla arkkitehtuurilla on useita eri käsitteitä, synonyymejä ja merkityksiä. Sanan merkitys riippuu hyvinkin paljon siitä, kuka asiaa tulkitsee ja missä yhteydessä. Yleisesti uusvanhaan kuvailevina ja samaa tarkoittavina sanoina voidaan pitää eklektismiä eli kertaustyylejä, historismia ja uustraditionalismia, jotka kaikki viittaavat lainattuun muotokieleen. (Gympel ym. 2000, 70.)

Uusvanhaan arkkitehtuuriin on viitattu jo 1990-luvulta asti, kun arkkitehtuuri ja sen hetkinen rakentaminen alkoi herättämään mielipiteitä. Ihmisten kaipuu vanhaan arkkitehtuuriin voidaan sanoa lähteneen vastareaktionä 1970-luvun kaupungistumisen hurjaan rakennuskantaan, jolloin rakennettiin huonosti ja halvalla rationalistisia ja yksinkertaisia rakennuksia. (Rantanen 2020.)

Vuonna 1994 valmiita talopaketteja rakentava Kannustalo esitteli Pietarsaaren asuntomessuilla yleisöäänestyksen voittaneen uusnikkari-tyylisen Ainola-omakotitalonsa, joka muistutti 1900-luvun puuhuviloita. Tämä voidaan ajoittaa uusvanhan arkkitehtuurin alkupotkuksi Suomessa, sillä se aloitti Suomessa perinnetalobuumin. Myös vuonna 1991 suunniteltua Vantaan Kartanonkoskea voidaan pitää Suomen ainoana uustraditionalistisena asuinalueena. (Rantanen 2020.)

Nämä kohteet herättivät keskustelua etenkin vanhanpolven arkkitehtien keskuudessa, jotka vastustivat uusvanhaa rakentamista. Kuitenkin suurempi yleisö vaikutti olevan kiinnostunut ja ihastunut vanhaa muistuttavaan uuteen rakentamiseen eli uusvanhaan arkkitehtuuriin. (Rantanen 2020.)

Juuri mielipiteidensä ja epävarman asemansa vuoksi uusvanha arkkitehtuuri on käsitteenä häilyvä. Voikin hyvin olla, että käsite jää historiaan käännekohtana arkkitehtuurissa, kun ihmiset haluavat uustraditionalistista arkkitehtuuria, jossa inhimillinen mittakaava, kävelynystävällinen, turvallinen ja kaunis ympäristö korostuvat. (Uotila ym. 2022, 7–13.)

2.2 Arkkitehtuurin tyylejä ja aikakausia

Arkkitehtuurin historia voidaan ajoittaa aina 2900 eKr.–540 jKr. väliselle ajalle, jolloin vallitsi antiikin ja varhaiskristillisen arkkitehtuurin aika. Tätä seurasi vuosina 1130–1500 vallannut gotiikka ja sen jälkeiset renessanssi, barokki ja uusklassismi. (Gympel ym. 2000, 6–65.)

Uusklassistisen arkkitehtuurin loppuvaiheessa kertaustyyli eli eklektismi ja historismi nousivat rakentamisessa ja vallitsivat vuodesta 1840 aina 1900-luvun alkuun asti. Kertaustyylien syntymiseen vaikutti gotiikan ihailu etenkin Englannissa, mistä hyvänä esimerkkinä voidaan pitää kuvan 1 Lontooseen Sir Charles Barryn

ja Puginin vuosina 1795–1860 suunnittelemaa parlamenttitaloa. (Gympel ym. 2000, 70–71.)

KUVA 1. Esimerkki eklektisestä rakentamisesta, Lontoon parlamenttitalo (Facello 28.12.2022.)

Tässä yksityiskohtaisessa ja kaavamaisessa rakennuksessa korostui kertaustyylien peruselementti eli selkeä ulkoinen viittaus menneeseen tyyliin, vaikka parlamenttitalon toiminta oli uudenlainen. Parlamenttitalon suunnittelussa käytettiin siis ulkoisesti goottisia piirteitä, mutta toiminnallisesti se ei enää myötäillyt niitä alkuperäisiä goottisia rakennuksia, joita varten tyyli oli luotu. Tämä oli niin sanottua uusgotiikkaa. (Gympel ym. 2000, 70–76.)

Yleisesti 1800-luvulla arkkitehtuurissa hallitsikin kertaustyylien valtakausi. Kertaustyyleinä tuolloin oli esimerkiksi uusbarokki, uusrokoko, uusbyzanttilaisuus, uusrenessanssi ja uusgotiikka. Nimensä mukaisesti nämä tyyliuunnat viittaavat ikään kuin uuteen versioon alkuperäisestä tyylistä. Tämä aikakausi oli siis eklektinen eli eri tyylejä käytettiin ja yhdisteltiin hyvinkin vapaasti. (Miettinen 2016, 10.2.)

1900-luvun alkuun tultaessa jäi kertaustyyliit taakse ja syntyi uusi arkkitehtuuri. Teollistumisen ja sen tuoman kaupungistumisen takia ihmiset alkoivat kaipaamaan luontoa ja pois kaupungistuneesta eklektismistä. Vuonna 1893 syntyi koristeellisuutta, orgaanisia muotoja ja kaarevia linjoja arvostava sekä funktionalismia ennakoiva jugendarkkitehtuuri, joka nousi vastareaktioksi vuosisadan vaihtuessa historiallisia kertaustyyliä vastaan. (Gympel ym. 2000, 80–81.)

Modernismin noustessa 1910–1920 välisenä aikana monissa rakennuksissa näkyi silti eklektismia, jolloin historiallisia, moderneja ja jugendtyylin piirteitä yhdisteltiin vapaasti. Tällöin historiallisten loistorakennuksien julkisivujen takana saattoi piillä modernin ajan teräskehikko tai betonikonstruktio. (Tietz, Hoffmann & Meuser 2008, 22.)

Seuraavan kerran kertaustyyliit ilmenivät selkeästi 1980-luvulla, jolloin postmodernismi arkkitehtuuri otti jalan sijaa. Postmodernismi vastusti modernismia ja käytti eklektismia modernismin tyylipuhdasta ja funktionaalista tyyliä vastaan. Eklektismia käytettiin postmodernistisessä arkkitehtuurissa entistä vapaammin, huumorilla, ironialla ja rajoja rikkoen eikä se ole juurikaan verrattavassa 1800-luvun kurilliseen eklektismiin, vaikka kyseessä on myös vanhojen tyylien lainaamista. Postmodernismi ikään kuin muistutti eklektismin olemassaolosta. (Gympel ym. 2000, 80–81.)

2.2.1 Eklektismi ja kertaustyyliit

Eklektismi tarkoittaa erilaisten tyylien yhdistelyä eri aikakausilta, kulttuureista ja rakennusperinteistä. Eklektismissä tyylien yhdisteleminen on valikoivaa ja pohdittua. Eri aikakausien ja tyylien ilmaisemiselle ei juurikaan ole sääntöjä tai rajoja ja näin yhdessäkin rakennuksessa voi olla viitteitä useammastakin tyyliuuntauksesta, kuten yhdistelmiä barokista ja renessanssista. Lähtökohtana on se, että tyyliä valitaan parhaimmat ja osuvimmat. (Valjakka 2007.)

Eklektismistä voidaan myös käyttää nimityksiä historismi ja kertaustyyliit. Kuitenkin historismi on enemmän yleiskäsite, joka viittaa 1800-luvulla käytettyihin varhaisempien historiallisten tyylien uudelleen käyttöön, romanttiseen ihailuun, historian arvostukseen ja siinä korostuu etenkin suosittuihin tyyliin kohdistuva

ihannointi. Historismissa eli kertaustyyliissä ja niihin pohjautuvassa suunnittelussa korostetaan kuitenkin tarkasti menneitä tyylejä ilman niiden sekoittamista toisiinsa, mikä taas eklektismissä on sallittua. (Tietz ym. 2008, 121.)

Kertaustyyliit ovat yleisesti nimitys eklektismit ja historismit. Se pitää käsitteenä sisällään kaiken 1800-luvun puolivälistä 1900-luvun alkupuolelle yltävien yhdistettyjen tyylien moninaisuutta. Nimensä mukaisesti kertaustyyliit kertaavat aikaisempia tyyliilajeja aikakaudesta riippumatta, joten sitä voidaan pitää yleiskäsitteenä. (Miettinen 2016, 10.2.)

Eklektismiä käytetään selitteenä muissakin aihealueissa kuin arkkitehtuurissa. Myös tieteessä, taiteessa ja filosofiassa tunnustetaan eklektismi, jolla viitataan myös hyödyllisiksi todettujen käsitteiden, oppien ja teorioiden irrottamista lähteiden alkuperäisestä yhteydestä ja yhdistelemällä niitä uusiin kokonaisuuksiin. (Tieteen termipankki 2016.)

2.2.2 Modernismi ja postmodernismi arkkitehtuurissa

Arkkitehtuurin selkeistä aikakausista lähimpiä nykypäivään ovat modernismi ja postmodernismi. Näistä modernismi sai alkunsa 1800-luvun loppupuolella ja 1900-luvun alkupuolella. Modernismi on nimensä mukaisesti viittaus nykyaikaan eli moderniin tai nykyaikaiseen kehitykseen. (Baumann 2022.)

Teollistumisen ja uusien rakennuselementtien kuten betonin, teräsbetonin, raudan ja lasin myötä rakentaminen 1800-luvulla ja 1900-luvulle päästessä alkoi modernistumaan. Esimerkiksi Yhdysvalloissa toiminut arkkitehti Louis Sullivan nousi merkittäväksi arkkitehtuurin vallankumouksellisen kehityksen tienraivaajaksi 1890-luvulla. (Gympel ym. 2000, 76–79.)

Modernismin maailmanlaajuisesti tunnistettuja yhtenäisiä piirteitä ovat rakenteellinen toimivuus, rajoitettu koristeellisuus sekä selkeät ja yksinkertaiset muodot. Yleensä materiaaleina moderneissa rakennuksissa käytettiin terästä, lasia ja betonia. Modernismia kuvaakin parhaiten Louis Sullivanin tunnetuksi nousema lause ”Muoto seuraa toimintoa” ja Ludwig Mies van der Rohen ”Vähemmän on enemmän.” (Baumann 2022.)

Teollistumisen ajan moderni rakentaminen synnytti monia arkkitehtonisia suuntauksia, kuten 1900-luvun alun jugend-arkkitehtuurin. Tämä arkkitehtuurin tyyli-suuntaus käytti orgaanisia muotoja, luonnonläheisyyttä, kaarevia linjoja ja koristeellisuutta. Rakennuksen muodoissa hyödynnettiin uusia materiaaleja ja modernistista tekniikkaa, jotta rakennusmateriaalien oma kauneus tulisi esiin, kuten Antoni Gaudín ja Josep Maria Jujolin uudelleen suunnittelema kuvan 2 Casa Batlló Barcelonassa. (Gympel ym. 2000, 80–81.)

KUVA 2. Casa Batlló Barcelonassa (Wikipedia Commons 23.9.2013.)

Ensimmäisen ja toisen maailmansodan jälkeen vuosina 1945–1960 moderni arkkitehtuuri levittäytyi laajemmaksi jälleenrakentamisen myötä. Ympäri maailmaa kaupunkikuvaan ilmestyi teräsbetonisia ja lasista tehtyjä julkisivuja. Omakotitaloissa ja liikerakennuksissa yleistyi laatikkomaisuus ja lasiset pinnat, joita erityisesti Bauhaus-tyylistään tunnettu arkkitehti Mies van der Rohe suunnitteli. Hänen töistään yhtenä tunnetuimpana voidaan pitää Barcelonan paviljonkia kuvassa 3. (Tietz ym. 2008, 56–59.)

KUVA 3. Barcelonan paviljonki (Lulko 14.6.2015.)

Modernismin ohella 1970-luvulla syntyi brutalismi, joka kuvasi rehellistä ja loogista raa'asta betonista tehtyjä rakennuksia. Massiiviset betonimuodot nousivat selkeäksi vastakohtaksi bauhaus-tyylisille rakennuksille, lasipintaisille korkeille pilvenpiirtäjille ja Eero Saarisen monipuoliselle arkkitehtuurille. Brutalismin yhtenä käynnistäjänä voidaan pitää William Pereiraa, joka suunnitteli kuvan 4 tunnetun Geiselin kirjaston Kaliforniaan. (Tietz ym. 2008, 68–70.)

KUVA 4 Geisel Library Kaliforniassa Yhdysvalloissa (Han 25.3.2019.)

Klassisen modernismin vastareaktioksi syntynyt postmodernismi syntyi, kun kylästyttiin modernismin yhtenäisyyteen ja yksinkertaisuuteen. Postmodernismilla arkkitehtuurilla haluttiin korostaa nykyarkkitehtuurin monimutkaisuutta ja monimuotoisuutta. Halu tuoda takaisin historiallisia tyylejä ja niiden sekoittaminen leikkisästi ja ironisesti nykyelementteihin paikallisessa identiteetissä kasvoi. (ArchAcademia 2024.)

1800-luvun loppupuolella syntynyt modernismi pyrki erottumaan omana arkkitehtuurin lajinaan ja hylkäsi historialliset rakennusten muodot ja koristelut, kuten pylväät, pilarit ja päätykolmiot. Kuitenkin jo 1960-luvulla näistä muodoista alettiin haaveleimaan uudelleen. Esimerkiksi amerikkalainen Robert Venturi halusi tuoda takaisin perinteisen pylväsjärjestelmän, ja hän olikin ensimmäinen, joka suunnittelei eklektistisesti ja synnytti näin ensimmäisiä postmodernistisia rakennuksia. (Tietz ym. 2008, 83–85.)

Postmodernismi arkkitehtuuri herätti mielipiteitä puolesta ja vastaan. Tyyllilajina postmodernismi arkkitehtuuri otettiin eräänlaisena kannanottona tiukkoina pidettyihin kaavamaisiin suunnittelutyyleihin. Myöhemmin se onkin herättänyt jälkipuintia ja jopa lajinsa arkkitehdit ovat kritisoineet omia töitään. Esimerkiksi japanilainen arkkitehti Kengo Kuma on sanonut olevansa nolostunut joistakin suunnitelmistaan. Hänen merkittävimpiä töitään on esimerkiksi kuvan 5 M2 Building Tokiossa. (Frearson 2017.)

KUVA 5. Kengo Kuman suunnittelema 1991 valmistunut postmodernistinen M2 rakennus Tokiossa (Wikipedia Commons 27.5.2008.)

Postmodernismi menetti hiljalleen ironisen merkityksensä, mutta arkkitehtuurissa alkoi aikakausi, jolloin tyylit alkoivat sekoittua keskenään ja eklektismi nousi mielivaltaiseksi suuntaukseksi, joka uhkasi modernin arkkitehtuurin vuosisataa. 1980-luvulta nykypäivään klassisen modernismin valta on murentunut ja erilaisille arkkitehtuurikäsitteille on syntynyt tilaa. (Tietz ym. 2008, 86–89.)

2.2.3 Nykyarkkitehtuuri

Nykyinen arkkitehtuuri Suomessa luokitellaan modernistiseksi arkkitehtuuriksi, ja nykyarkkitehtuurin teoksiksi voidaan kutsua aina 1900-luvun lopulta nykyhetkeen suunniteltuja rakennuksia. Tämänhetkinen arkkitehtuuri painottaa kestävästä rakentamisesta, koristamattomia julkisivuja, suuria ikkunoita, avoimuutta, innovatiivisia ja ekologisia materiaaleja ja epälineaarisia ja epäsymmetrisiä suuria volyyymisiä muotoja. (Hodenadel 2024.)

Nykyisen arkkitehtuurin voidaan sanoa alkaneen postmodernismin ajanjakson jälkeen noin 1900-luvun loppupuolella. Nykytyyliset arkkitehdit suunnittelevat kekseliäitä ja edistyneitä rakennuksia, sillä rajoitteita toteuttamisessa ei juurikaan ole. Nykyarkkitehtuuri on hyvinkin paljon kokeilua ja rajojen rikkomista, eikä se niinkään noudata tiettyä ideologiaa tai suunnittelutyötä vaan korostaa aikakautaan. (Ayse Sen 2022.)

Modernin arkkitehtuurin ja nykyarkkitehtuurin piirteet ovat hyvin samanlaisia. Yhä tänäkin päivänä noudatetaan suoraviivaisia muotoja, avaria pohjapiirustuksia, isoja lasi-ikkunoita, yksinkertaisia julkisivuja ja luonnon materiaaleja, kuten puuta ja kiveä. Kuitenkin julkisissa rakennuksissa leikitellään epäsymmetrialla ja muodoilla, joista esimerkkinä voidaan pitää edesmenneen arkkitehti Zaha Hadidin muodokkaita teoksia alla olevissa kuvissa 6 ja 7. (Ayse Sen 2022.)

KUVA 6. Azerbajanin pääkaupungissa sijaitseva Heydar Aliyev Centre (Cuenca 14.1.2024.)

KUVA 7. Citylife Apartments Milanossa (Tanska 29.10.2024.)

Englanniksi nykyarkkitehtuuria kutsutaan termillä Contemporary Architecture. Ympäri maailmaa nykyarkkitehtuurin suunnittelijoilta vaaditaan ekologisia, kestäviä ja ympäristöön sopivia materiaaleja. Huomiota kiinnitetään vesi- ja lämmitysjärjestelmiin, kierrätysmateriaaleihin ja ilmastoystävällisiin ratkaisuihin. Vihreä teknologia kannustaa aurinkopaneeleiden, viherkattojen ja älykkäiden energiajärjestelmien sekä yleisesti innovatiivisten rakennustekniikoiden käyttämiseen arkkitehtuurissa. (Sharma 2023.)

Suomessa pätevät samat nykyarkkitehtuurin sisältämät tavoitteet. Vuonna 2020 tehtiin Suomen arkkitehtuurin kaksivuotiskatsaus, joka tarjoaa laajan arvioinnin kotimaisesta nykyarkkitehtuurista. Järjestäjinä toimivat Arkkitehtuurimuseo, Suomen arkkitehtiliitto SAFA ja Alvar Aalto-säätiö. Tällöin tuomaristo valitsi 15 arkkitehtuurikohdetta, joiden valinnoissa painotettiin laadukasta ja luovaa arkkitehtuuria, pohdittua ympäristösuhdetta, toimivuutta sekä ekologisia ja kestävästä rakentamisen mukaisia toimia. (Arkkitehtuurimuseo 2021.)

Nykyarkkitehtuuri saa kuitenkin kritiikkiä ja sitä moititaan tylyksi ja rumaksi myös Suomessa. Maallikoilla ja arkkitehtisuunnittelijoilla on selvästi eroja nykyarkkitehtuurin tyylistä, kauneudesta ja toimivuudesta. Kritiikki perustuukin lähinnä rakennuksen ulkoisiin muotoihin, joissa arkkitehteillä ja maallikoilla on selvä näkemusero. Mielenpitoja ja perusteluja puolesta ja vastaan, sekä perusteluja siitä, miksi nykyarkkitehtuuri on sellaista kuin on, saadaan käsitellä loputtomasti arkkitehtuurista keskustellessa. (Jääskeläinen 2021.)

3 VANHAN ARKKITEHTUURIN KAIPUU

Viime vuosina on herännyt keskustelua arkkitehtuurin tyyliuunnista ja halusta saada vanhempaa arkkitehtuuria takaisin. Vaatimukset tästä uusvanhasta arkkitehtuurista ovat levinneet, ja keskustelu kansalaisten ja ammattilaisten välillä on kiihtynyt. Mielipiteitä puolesta ja vastaan on esitetty, joten tässä opinnäytetyössä käydään läpi yleisiä kommentteja niin ammattilaisten kuin tavallisten ihmisten välillä sosiaalisessa mediassa ja artikkeleissa. Tutkimuksen kannalta on tärkeää myös pohtia ihmisten kaipuuta vanhaan ja näin käsitellä arkkitehtuurin vaikutusta ihmisten hyvinvointiin.

Suunnittelijoiden keskuudessa ja heidän töissään on huomattu muutosta. Etenkin tuoreet arkkitehtiopiskelijat tuovat töihinsä uusvanhoja tyylejä, kuten pylväitä, kaariaukkoja ja symmetriaa. Jotta tyylikestelu olisi mahdollista tuoda nykypäivään, on pohdittava rakennuksentyylejä ja mitä niillä oikein tarkoitetaan. (Vesikansa 2021.)

3.1 Arkkitehtuuri ja viihtyisä ympäristö

Viime vuosina on herätty pohtimaan ihmisten hyvinvointia niin henkilökohtaisella tasolla kuin yleisellä mittarilla. Pohdintaa siitä, mikä tekee ihmisestä hyvinvoivan ja mitkä ovat ainekset luontoystävälliseen, turvalliseen ja onnelliseen elinympäristöön on nähty. Rakennetulla ympäristöllä ja luonnonläheisyydellä on huomattava merkitys ihmisen viihtyvyydessä. Ympäristö rakennuksineen luo ihmiselle parhaassa tapauksessa turvaa ja onnea, mutta pahimmassa tapauksessa myös pelkoa ja ahdistusta. (Ivanitskiy ym. 2022, 118–119.)

Lähtökohtaisesti ihmiset viihtyvät luonnossa. Tutkimusten mukaisestikin luonnon läsnäolo ympäristössä luo ihmiselle rauhaisan, levollisen ja turvallisen olon. Harmonia luonnon ja asumisen välillä luo kauniin ja esteettisen ympäristön, joka saa ihmisen nauttimaan olostaan ja ikuistamaan paikan mielihyvän ja hyvinvoinnin työssijaksi. Ulkomailla vieraillessaan ihminen napsii kuvia lähtökohtaisesti mieltyttävänä pitämistään rakennuksista ja ympäristöstä. Rakennusten kauneus luo

ympäristölle sen ansaitseman arvon. Yleisesti ihmiset nauttivat Keski- ja Etelä Euroopan kaduilla kävelemisestä satoja vuosia vanhojen rakennuksien keskellä. (Ivanitskiy ym. 2022, 119–120.)

Lähtökohtaisesti ihmiset valitsevatkin viihtyisämmäksi vanhoja, kestäviä ja kauniita rakennuksia sisältävän ympäristön kuin 1970-luvun betonielementtitalojen kylmät ja katoavat kadut. Kauneus esimerkiksi rakennuksen julkisivuissa on ihmisille tärkeämpää kuin sijainti ympäristön suhteen. Niinpä uusvanha arkkitehtuuri on varmasti monien mieleen, sillä se mahdollistaisi uudessa ympäristössä arvostetun vanhan arkkitehtuurin paluun. (Helander 2020.)

Englannissa vuonna 1987 vastareaktiona sen aikaiselle kaupunkirakentamiselle kuningas Charles, Cornwallin herttuakunta ja pääarkkitehti Léon Krier suunnittelivat perinteiseen arkkitehtuuriin ja uusurbanismiin viittaavan mallikaupungin, joka tunnetaan nimellä Poundbury. Paikallinen arkkitehtuuri otti selvästi vaikutteita perinteisemmistä arkkitehtuurin tyyleistä. Tämä paikallinen arkkitehtuuri luo kauneutta ja heijastaa paikallista luonnetta ja identiteettiä juuri uusurbanistisen arkkitehtuurin mukaisesti, mikä on nähtävissä esimerkikuvassa 8. (Poundbury s.a.)

KUVA 8. Poundbury Dorchesterin länsilaidalla Dorsetin piirikunnassa Englannissa (Poundbury s.a.)

Poundburyn mallikaupungissa korostettiin ympäristöä, ihmisten viihtyvyyttä, maisemointia ja materiaaleja. Perinteisiä elementtejä, kestäväää kehitystä, katukuvaa ja rakennusmuotoja haluttiin tuoda osaksi kaupunkikuvaa. Koko ideana oli tuoda virkistävä ja erilainen kaupunkisuunnittelu osaksi sen hetkistä rakentamista. Poundbury on hyvä esimerkki hyvin suunnitellusta ja ihmisten viihtyvyyteen panostetusta arkkitehtuurista ja se korostaakin hyvin hyvinvoinnin tärkeyttä ympäristössämme. (Poundbury s.a.)

Vuoden 1960 "Image of the City" on amerikkalaisen kaupunkisuunnittelija ja aiheen professori Kevin Lynchin luoma teoria hyvinvoivasta kaupunkikuvasta. Hänen tekemä kartoituksensa osoitti, kuinka ihmiset liikkuvat kaupungissa ja mikä on toimivan kaupungin luettavuuden taso erilaisten kuvioiden perusteella. Näitä elementtejä Lynchin mukaan ovat polut, reunat, piirit, solmut ja maamerkit. Tämä

teoria testattiin ja se todettiin päteväksi ympäristöpsykologian kannalta. (Manolakkeli 2022.)

Kirjoittamassaan kirjassa Kevin Lynch kertoo kaupunkisuunnittelun tärkeisiin periaatteisiin kuuluvista fyysisistä elementeistä sekä historian, kaupungin nimen ja muiden ei-fyysisten ominaisuuksien tärkeydestä. Aikaisemmin mainitut viisi tärkeää elementtiä muodostavat joukon, joita ei kuitenkaan voida eristää tai soveltaa vain tiettyihin kaupunkikonteksteihin. Teorioitaan hän selitti kuvilla ja erilaisilla kaupungin ilmeillä. (Moreira 2021.)

Ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin tärkeydestä arkkitehtuurissa hyvänä esimerkkinä voidaan pitää tuoretta suunnitelmaa Ogham Villagesta, jonka pääsuunnittelijana toimii Mihail Bila. Kyseisessä työssään Bila halusi tutkia urbaania kukkulaa, joka sulautuu ympäröivään metsään. Hänen visualisoimassaan kuvassa 9 nähdään idean kokonaisuus. (Bila 2024.)

KUVA 9. Mihail Bilan visualisoima urbanistinen kaupunki (Bila 9.10.2024.)

Kertoessaan Ogham Village -konseptiaan Bila kirjoittaa siitä, kuinka monet arkkitehdit romantisoivat ja etsivät inspiraatiota nykyisestä arkkitehtuurista ja sen brutalistisesta tyylistä, mutta useimmat maallikot pitävät sitä taas kylmänä ja epämiellyttävänä. Omassa suunnitelmassaan hän halusi yhdistää kaksi maailmaa, kaupungin ja maaseudun korostaen niiden parhaimpia puolia. Näin hän toteutti

mallin, joka muistuttaisi historiallista kaupunkia, jossa on inhimillinen arkkitehtuuri, kävelykatuja ja julkisia aukioita, joita rajaavat yhtenäiset julkisivut ja runsas vehreys. (Bila 2024.)

Nämä kaupunkiesimerkit ja teorit sekä usein pohditut ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin liitetyt ympäristölliset vaikutteet ovat olleet nouseva keskustelun aihe arkkitehtuurissa. Esimerkiksi ääniympäristön, valon ja luonnon läheisyydellä on vaikutusta ihmisten hyvinvointiin ja näistä on näyttöä etenkin sairaaloihin liittyvissä tutkimuksissa. Jopa luonnonnäkymät sairaalavuoteelta voivat lyhentää potilaiden sairaalassaoloaika. (Ivanitskiy ym. 2022, 121–122.)

3.2 Uusvanha arkkitehtuuri Suomessa

Uusvanha arkkitehtuuri on ollut muualla maailmassa, etenkin muualla Euroopassa, jo pitkään osa tämänhetkistä modernia rakentamista. Suomessa uusvanha rakentaminen on vielä uusi ja epävarma rakentamisen muoto, vaikka sen kannatus maallikkojen ja arkkitehtuurikapinan myötä on kasvattanut suosiotaan. (Oleander-Turja 2022.)

Suomessakin on nähty uusvanhaan arkkitehtuuriin viittaavia uusia suunnitelmia, mutta usein nämä ovat silti jääneet toteuttamatta yleisön suosiosta huolimatta. Esimerkiksi Tampereella Tuomiokirkonkadun ja Lapintien risteyksessä sijaitseva vuonna 1971 rakennettu betonielementtitalo sai virolaisen arkkitehtitoimiston Allan Strusin suunnitteleman projektin kautta uusvanhan, ympäristöön sopivamman muodon. Alla esitetään kyseisen suunnitelman ennen ja jälkeen kuvat 10 ja 11. (Koskinen 2020.)

KUVA 10. Purettava rakennus (Allan Strus 2019.)

KUVA 11. Uusi kerrostalo suunnitelma (Allan Strus 2019.)

Nettisivuillaan Allan Strus -arkkitehtitoimisto kuvailee uuden suunnitelman huomioivan ympäröivät historialliset rakennukset, jotka edustavat Tampereen arkkitehtuurin luonnetta. Nykyinen betonielementtirakennus on huomattavassa peruskorjauksen tarpeessa, eikä se välttämättä sovi kaupunkiympäristöönsä. (Abalanstrus 2019.)

Uusi isompi rakennus huomioisi kasvavat ylläpitokustannukset, ympäristön ja kasvavan kysynnän uusista asunnoista Tampereella ja se vastaisi paremmin kaikkia nykypäivän standardeja. Myös talon psykologiset vaikutukset on huomioitu niin, että vaikutus kansalaisten mielenterveyteen on rauhoittava, tyyntävyä ja kohottava. Uuden talon on oltava lisäksi kustannustehokas ja kestävä. (Abalanstrus 2019.)

Toinen esimerkki uusvanhan arkkitehtuurin suosiosta kertoo Aamulehden äänestyksessä murskavoiton saaneen arkkitehtiopiskelija Veeti Heikuran suunnittelema kerrostaloehdotus Tampereen Otavalankadulle. Voimakkaasta suosiosta huolimatta tilalle päätettiin rakentaa modernimpaa arkkitehtuurintyyliä edustava rakennus. (Oleander-Turja 2022.)

Moro-lehti järjesti tyyliäänestyksen, jossa vertailtiin Heikuran suunnitelmaa ja arkkitehtitoimisto Jukka Turtiainen Oy:n suunnitelmaa keskenään. Äänestykseen osallistuneista jopa 95,5 % piti mieluisempaan vaihtoehtona kuvan 12 Veeti Heikuran nykyarkkitehtuurista poikkeavaa kurssityösuunnitelmaa. (Manninen 2022.)

KUVA 12. Veeti Heikuran visualisointikuva kerrostaloehdotuksesta (Heikura s.a.)

Turun keskustassa sijaitsevasta 1800-luvun puukorttelista on tehty kaavanvalmistelusopimus. Tälle Österbladin tontille toivotaan liike-, toimisto-, asuinrakentamista sekä hotellitoimintaa. Turun kaupunki haluaa kuitenkin säilyttää Österbladin tontin katunäkymän ja kulttuurihistorialliset arvot. Suunnitelmaehdotusten tulisi siis täydentää vanhaa rakennuskantaa, soveltua ympäristöön ja maisemaan. Tämän kaavaehdotuksen arvioidaan tulevan päätöksentekoon vuonna 2026. (Turun kaupunki 2024.)

Österbladin tontin alkuperäisen kulmatalon julkisivu tulisi säilyttää suurilta osin sellaisenaan, mutta muuten rakennuksen muokattavuus on hyväksyttyä. Alla olevat havainnekuvat 13 ja 14 ovat helsinkiläisen arkkitehtitoimisto Lundén Architecture Company:n näkemyksiä uudesta mahdollisesta korttelista. Havainnekuvista ensimmäinen on täysin uusi rakennus ja alempi on vanha puutalo korjattuna vanhat julkisivut säilyttäen. (Engström 2024.)

*KUVA 13. Lundén Architecture Company havainnekuva uudesta rakennuksesta
(Lundén Architecture Company s.a.)*

KUVA 14. Lundén Architecture Company havainnekuva, jossa katujulkisivu säilytetään (Lundén Architecture Company s.a.)

Tuoreimpana Helsingin Koirasaareen on myös tulossa uusvanhaa tyyliä sisältäviä kerrostaloja. Huttunen-Lipasti Arkkitehdit Oy:n suunnittelemien kerrostalokorttelien rakentaminen käynnistyy vuonna 2025. Rakentamisen suorittavat Keele Oy ja Skanska yhteistyössä ja kohteiden on arvioitu valmistuvan alkuvuodesta 2027. (Skanska 2025.)

Nämä Kruunukorttelien rakennukset ovat massiivisia tiilitaloja, joiden ulkomuoto on saanut inspiraatiota 1900-luvun alun jugend-tyylistä. Kerrostalojen julkisivut voidaan jakaa klassisesti kolmeen erilliseen osaan; ensimmäinen kerros on luonnonkiveä katutasolla, rakennuksen keskivaihe on rapattua julkisivua luoden elävän pinnan ja ylin kerros on tumman taittuvan harjakaton alla. Alla olevat kuvat

ovat Huttunen-Lipasti arkkitehtien tekemiä havainnekuvia 15 ja 16 Helsingin Koirasaarten kerrostalosuunnitelmista. (Huttunen-Lipasti Arkkitehdit 2025.)

KUVA 15. Koirasaaret Huttunen-Lipasti Arkkitehdit (Huttunen-Lipasti Arkkitehdit s.a.)

KUVA 16. Koirasaaret Huttunen-Lipasti Arkkitehdit (Huttunen-Lipasti Arkkitehdit s.a.)

Uustraditionalistiseen ja uusurbanistiseen arkkitehtuuriin Suomessa voidaan liittää 2000-luvun alkupuolella Vantaan Kartanonkoskelle rakennettu asuinalue. Tämä ruotsalaisen Djurgårdsstadens arkitekter arkkitehtitoimiston suunnittelema paljon vehreyttä, paikallista historiaa ja puutarhakaupunkimaisuutta edustava uusurbanistinen asuinalue nousi vantaalaisten ylpeydeksi. Tästäkin suosiosta huolimatta saman tyylistä rakentamista ei ole tehty muualle Suomeen ja uusvanha 1920-luvun klassismiin viittaava rakennustyyli sai kritiikkiä arkkitehdeiltä sen kulissisuudesta ja epäaitoudesta. (Jokinen 2019.)

3.3 Turun tauti

Kun puhutaan uusvanhan arkkitehtuurin yleistymisestä Suomessa ja ihmisten reaktioista vanhan arkkitehtuurin purkamiseen uuden tilalta, on hyvä tuntea käsite ”Turun tauti”. Tämä käsite viittaa siis käytäntöön etenkin 1960–19070-luvuilla, jolloin historiallisen rakennuksen tilalle rakennettiin ympäristöstään poikkeava moderni uudisrakennus. (Oleander-Turja 2022.)

Sotien jälkeisessä Suomessa tarve uusille rakennuksille oli kova, mikä johti siihen, että esimerkiksi Turun arkkitehtuuria hallitsivat enemmän rakennusyhtiöt kuin arkkitehdit. Moni vanha ja arvokas rakennus joutui purkamisen alle uusien ja korkeiden talojen vuoksi. Moni puu- ja kivitalo purettiin pois ja tilalle rakennettiin nopeasti elementtikerrostaloja. Joissakin tapauksissa kävi niin, ettei tilalle kuitenkaan rakennettu vuosikausiin mitään. (Sommar 2012.)

Turun tauti pitää sisällään enemmänkin kuin vain merkittävien vanhojen rakennusten purkamista. Taudin oireet ylsivät aina korruptoituneeseen toimintaan asti Turussa ja muualla Suomessa. Tästä esimerkkinä epäilty tapaus Osuuspankin kustantamat ulkomaanmatkat Hamburger Börsin pukukiistan aikaan. Tällöin kaupunkilaisten vastustuksesta huolimatta Börsin jugend-rakennus purettiin vuoden 1976 lopulla ja tilalle annettiin rakennuslupa hotellille. (Mölsä 2016.)

Myös muualla Suomessa on tapauksia Turun tautiin liittyen. Esimerkiksi Oulu palaa -dokumentti kertoo tunninmittaisessa YouTube-videossa Oulua riepoteleesta Turun taudista. Dokumentissa kerrotaan, kuinka 1940-luvulla Oulussa laadittiin keskustaan uusi asemakaava, joka salli vain viisikerroksiset kerrostalot. Tätä ei kuitenkaan noudatettu, ja rakennusoikeutta saattoi silti saada erin tavoin kauppa tekemällä. (Ronkainen 1997.)

Oulu palaa -dokumentti kertoo, kuinka Oulun torin rannalle suunniteltiin uusien arkkitehtien kesken monumentaalikeskusta, joka olisi vaatinut vanhojen puutalokorttelien tuhoamista. Aleksanterinkadun puukorttelit myytiin, mutta niille ei kuitenkaan annettu purkulupaa tai rakennussuojelulaki kielsi sen. Puukorttelit kuitenkin paloivat ja siitä seurasi epäilyä tuhopoltosta ja heitteillejätöstä. Tilalle suunniteltiin vastoin kaavamääräyksiä ympäristöön sopimattomia elementtirakennuksia, joka johti Oulun ilmeen muuttumiseen ja historiallisen arkkitehtuurin menettämiseen. (Ronkainen 1997.)

Taudin katsotaan tulleen päätökseen noin vuonna 1991, jolloin kaavoja oli jo niin paljon, ettei rakentamisesta tarvinnut maksaa enää kenellekään ja vääränlainen kaupankäynti rakennuslupien kanssa muuttui mahdottomaksi. Kaavoituspäätöksistä vastuussa olevat henkilöt pistettiin vastuuseen, ja korruptio tämän osalta saatiin kitkettyä. (Mölsä 2016.)

Viime vuosina julkisessa keskustelussa on painotettu uusvanhojen rakennusten ja vanhan arkkitehtuurin palauttamisesta Turun taudin jäljiltä. Esimerkiksi vuonna 2021 Paulu Lehtisen suunnittelema 70-luvulla valmistunut Turun Hamburger Börs sai tilalle perinteisemmän ja paremmin ympäristöön sopivan hotellikiinteistön, mikä sai kaupunkilaisilta ja arkkitehtuurikapinan edustajilta positiivisen vastaanoton. (Oleander-Turja 2022.)

Turun 1800-luvulta peräisin ollut Hamburger Börs oli historiallisesti merkittävä rakennus, jonka purkamista 1970-luvulla voidaan pitää Turun taudin symbolina. Nykyään tilalla on Janne Helinin suunnittelema hotellirakennus kuvassa 17, joka kunnioittaa 1900-luvun alkuperäistä hotellirakennusta ja sulautuu ympäristöönsä hyvin uusvanhan rakennustyyliinsä ansiosta. (Mölsä & Tompuri 2020.)

KUVA 17. Hamburger Börs -hotelli Turussa (Wikipedia Commons 2023.)

3.4 Arkkitehtuurikapina

Maallikkojen, arkkitehtien sekä rakentajien keskuudessa on käyty ja käydään yhä edelleen kiivasta keskustelua tämänhetkisestä rakentamisesta ja suunnittelusta. Nimenomaan nykyiseen arkkitehtuuriin ja rakentamistyyliin vastareaktiona on noussut suomalainen Arkkitehtuurikapinaryhmä, jonka perusti piikkiöläinen Marjo Uotila vuonna 2015. (Karhu 2025.)

Tämä laatikkorakentamista vastustava Facebook-ryhmä pitää sisällään tällä hetkellä 18 000 seuraajaa ja kasvattaa suosiotaan edelleen. Liike on kuitenkin kansainvälinen ja kannattajamäärä on tätäkin isompi. Suomessa ryhmän perustanut Marjo Uotila on ottanut kantaa käsitykseen kauniista arkkitehtuurista ja kaipuusta klassiseen tyyliin. (Karhu 2025.)

Suomessa on useita tapauksia, joissa vanhojen rakennusten tilalle on rakennettu moderni uudisrakennus, joka ei ole välttämättä sopinut vanhojen rakennusten määräämään ympäristöön. Tämä on suurimpia syitä, miksi keskustelu vanhojen rakennusten ja rakennustyylien palauttamisesta on noussut pintaan. Arkkitehtuurikapinan perustaja Uotila puhuu paljon viihtyisän kaupunkikuvan puolesta ja painottaa sen tärkeyttä. Hän toivoisikin, että uusi rakennus sopeutuisi vanhaan historialliseen kaupunkimiljööseen. (Oleander-Turja 2022.)

Arkkitehtuurikapina ja sen kannattajat ovat herättäneet ammattilaisten huomion kritiikillään. Rakennuttajia, arkkitehtejä ja asemakaavojen laatijoita on haastateltu aiheesta, ja vastauksia on saatu monenlaisia. Syy siihen, miksi uusvanha arkkitehtuuri ei ole yleistynyt Suomessa, perustellaan muun muassa historiallisen autenttisuuden, estetiikan, energiatehokkuuden ja kustannustehokkuuden näkökulmasta. (Hiisiö 2022.)

3.5 Uusvanha arkkitehtuuri Euroopassa

Uusvanhaa arkkitehtuuria on esiintynyt ympäri muuta Eurooppaa jo vuosien ajan. Suomi kulkee tämän ihannoidun rakennustyylin jälkijunassa, eikä kotimaassamme nähdä samalaisten uusvanhojen rakennusten klassisen rakennustyylin vaikutteita. (Oleander-Turja 2022.)

Uusvanha tai uustraditionalistinen arkkitehtuuri on noussut erityisesti 2000-luvulla useissa maissa. Voimistunut halu rakentaa perinteistä ja klassismivaikutteista arkkitehtuuria on noussut esimerkiksi Ranskassa, Hollannissa, Saksassa, Ruotsissa ja Isossa Britanniassa, josta hyvä esimerkki on aikaisemmin mainittu Poundbury. (Uotila ym. 2022, 10.)

Muissa maissa on herätty tietynlaiseen muutosvaiheeseen arkkitehtuurissa, jossa perinteitä ja klassista arkkitehtuuria tulisi elvyttää. Modernismi on nyt jo sata vuotta vanha ja vastareaktiota on nähtävissä. Jopa maiden tunnetut johtajat, kuten Yhdysvaltojen presidentti Donald Trump ja Kiinan presidentti Xi Jinping ovat antaneet käskyjä puolustaa klassista arkkitehtuuria ja lopettaa niin sanottu ”outo” moderni arkkitehtuuri. (McKean 2024.)

Uutta klassistista arkkitehtuuria rakennetaan yhä enemmän. Useista mainituista maista etenkin Englannin pääkaupungissa Lontoossa esiintyy perinteistä muotoilua korostavia ja vanhasta tyylistä inspiroituneita rakennuksia. Arkkitehtuurin klassiset periaatteet ovat olleet olemassa satojen vuosien ajan, mutta innovaatioiden ja kehityksen kautta, vanhan arkkitehtuurin tuominen takaisin modernistiseen rakentamiseen ja muotoiluun onkin parhaillaan merkki luovuudesta. (David 2022.)

Esimerkki uusvanhoista kansainvälisistä arkkitehteistä on saksalainen arkkitehtitoimisto Patzschke & Partner Architects, joka perustettiin 1968 ja heidän suunnittelutyönsä perustuu klassisen perinteikkääseen arkkitehtuurin kieleen. Patzschken toimisto on tunnettu klassisperinteikkästä ilmeestä ja se onkin yksi johtavimmista uusvanhan tyyliuuntauksen tuottajista. Heidän yksi päätehtävistään on aiempien aikakausien arvon säilyttäminen ja sen tuominen nykypäivään kuitenkin modernia arkkitehtuuria kunnioittaen. Heidän suunnittelutyötään ja uusvanhan arkkitehtuurin muotokieltä on havaittavissa kuvassa 18. (Patzschke & Partner Architects 2025.)

KUVA 18. 2016 valmistunut asuinrakennus Oberwallstraße 31 Berliinissä (Patzschke & Partner Architects s.a.)

Arkkitehtuurin muotokieli muissa on muuttunut kohti diversiteettiä. Klassismiin ja perinteiseen arkkitehtuurinmuotokieleen pohjautuvaa suunnittelua tuottavat yhä useammat arkkitehtitoimistot modernistisen rakentamisen ohella. Esimerkiksi New Yorkiin 1920–1930-lukujen arkkitehtuurin kieltä suunnitellut Robert A. M. Stern Architects (RAMSA) on luonut jalansijaa vanhemman arkkitehtuurin puolesta. (Uotila ym. 2022, 11.)

Myös naapurimaassamme Ruotsissa on alettu edistämään ihmisten toiveiden mukaista ympäristöä ja rakentamista. Uusvanhaa arkkitehtuuria suunnittelevia arkkitehtitoimistoja on perustettu, ja ne nimenomaan tuovat töissään esiin uutta, perinteistä ja klassismipohjaista arkkitehtuuria. Voidaan siis pohtia, onko uusvanha arkkitehtuuri Suomessa mahdollista siinä missä Ruotsissakin. (Uotila ym. 2022, 12–13.)

4 ESIMERKKEJÄ UUSVANHASTA RAKENTAMISESTA

Opinnäytetyössä tutkittiin kahta eri uusvanhaa kohdetta Englannista ja Ruotsista. Englantilaisista kohteista Marylebone Placea Lontoossa pääsin itse kuvaamaan vierailullani Lontoossa maaliskuussa 2025. Tämä kohde oli siis jo olemassa oleva toisin kuin toinen käsiteltävänä oleva kohde Ruotsissa, joka voitti arkkitehtuurikilpailun Upplands Väsbyn kaupunginosan suunnittelusta.

Näiden kohteiden tulkintaan uusvanhasta arkkitehtuurista käytettiin kyseisten arkkitehtitoimistojen antamia lausuntoja töistään sekä julkista kommentointia maallikoilta ja muilta arvostelijoilta. Aiemmin käsiteltiin uusvanhan arkkitehtuurin tunnistettavat piirteet ja yleisesti mielletyt ominaisuudet sekä käsitteen määrittely. Näiden avulla valittuja kohteita voitiin arvioida uusvanhasta näkökulmasta. Kohteet valittiin, jotta saadaan käsitys kansainvälisesti uusvanhan arkkitehtuurin merkityksestä. Molemmat kohteet toivat erilaisen näkökannan uusvanhaan arkkitehtuuriin ja niiden tulkitseminen tämänhetkisen uusvanhan käsitteen mukaisesti oli tärkeää, jotta voidaan luoda yleinen mielikuva, millaisissa yhteyksissä uusvanhaa arkkitehtuuria tyylilajina käytetään kuvailemaan rakennusta.

4.1 Marylebone Place Englanti

Marylebone Placen suunnittelijoina toimivat englantilainen Fletcher Priest Architects. Arkkitehtistudio on toiminut jo 44 vuoden ajan, ja sen on perustanut Mike Fletcher ja Keith Priest. Studio on kasvanut yhdeksi Britannian suurimmista arkkitehtuuri- ja suunnitteluryhmistä. Fletcher Priest arkkitehtien perustajat Fletcher ja Priest tapasivat työskennellessään yhteisessä projektissa, ja heitä yhdisti heidän halunsa ymmärtää asiakkaiden tarpeita, toimia avoimen luovasti ja tämä yhteistyö yhdistyi lopulta yhteiseksi firmaksi. (Fletcher Priest Architects s.a.)

Fletcher Priest arkkitehtitoimistossa työskentelee noin 125 työntekijää ja yritys on toteuttanut 1543 hanketta sekä voittanut 101 palkintoa. Heidän arkkitehtiyhteisön ideologiansa perustuu vapaaseen ajatteluun, harkittuun suunnitteluun, luovuuteen ja jatkuvaan parantamiseen. Työskentely asiakkaiden kanssa perustuu

vapaaseen ilmaisuun, ratkaisukeskeisyyteen ja kunnioitukseen. (Fletcher Priest Architects s.a.)

Fletcher Priest Arkkitehtien studiot sijaitsevat Fitzroviaan ytimessä. Heidän työalueensa kohdistuvat monipuoliseen suunnitteluun, kuten kaupunkisuunnitteluun, arkkitehtuuriin ja sisustussuunnitteluun. Yleisesti studio keskittyy työ-, asuin-, kulttuuri-, ja biotieteiden aloihin. Lontoon lisäksi he toimivat muun muassa Manchesterissä ja Birminghamissa sekä kansainvälisesti Saksassa, Irlannissa ja Latviassa. (NLA London s.a.)

Ympäristöystävällisyydestä puhuu toimiston design life, joka huomioi rakennuksen käyttäjänsä, kestävyys ja kenelle rakennus on tarkoitettu. Arkkitehtuurin keskeiset ominaisuudet, kuten valon käyttö, harkitut materiaalit, konteksti ja rakennuksen ominaisuuksien huomioiminen, säilyminen ja parantaminen ovat olennaisia piirteitä Fletcher Priest arkkitehtien suunnittelutyössä. (Fletcher Priest Architects s.a.)

Suunnitteluajattelussa Fletcher Priest arkkitehdit rikkovat rajoja parantaakseen ihmisten elämää ja kunnioittaakseen ympäristöä. Työ ulottuu aina rakennuksista sen sisätiloihin, kaupunkeihin ja erilaisille seuduille. Tutkimuksen laatiminen ja yhteistyön tekeminen eri toimijoiden kanssa auttaa toimistoa suunnittelemaan paikkojen luomista ja ihmisten elämänlaadun parantamista. (Fletcher Priest Architects s.a.)

Käsiteltävänä oleva kohde Lontoon Wyndham Street:n Marylebone Place on Fletcher Priest arkkitehtitoimiston kunnostama ja laajentama työtiloja omaava rakennus. Koko rakennus ja sen sisustussuunnittelu on Fletcher Priest arkkitehtien käsialaa. Vanhaa rakennusta on säilytetty 85 %, mutta julkisivut on muotoiltu kestävästi uudelleen vanhan toimistorakennuksen julkisivujen tilalle. (Fletcher Priest Architects s.a.)

KUVA 19. Havainnekuva Marylebone Place Lontoossa (Fletcher Priest s.a.)

Fletcher Priest:n suunnittelema Marylebone Place valittiin käsiteltäväksi, koska se on hyvä esimerkki rakentamisesta, jossa huomioidaan ympäristö, energiakulutus, ihmisten hyvinvointi ja vanhempi tyyli, joka pitää sisällään uusvanhaa arkkitehtuuria. Esimerkiksi suurin osa olemassa olevasta pohjasta, rungosta ja julkisivusta säilytettiin, mikä säästi rakennusjätettä ja lyhensi työhön kuluva aikaa. Tarkastelua helpottaa myös omin silmin tehdyt havainnot ja itse otetut kuvat paikanpäältä maaliskuun 2025 Lontoon vierailulta.

KUVA 20. Marylebone Place Lontoo katukuva rakennusten välisestä kadusta (Tanska 7.3.2025.)

Kooltaan rakennus on 9 255 m² ja koostuu työtiloista. Entinen 1930-luvun toimistorakennus muutettiin kunnioittaen ympäristöä ja alkuperäistä julkisivua. 1960-luvulla lisätty pysäköintialue vaaransi takaosan asuinkadut ja se korvattiin

porrastetuilla terasseilla. Erottaakseen vanhan julkisivun uudesta, pintamateriaaliksi valittiin oranssi fajanssiitiili. (Fletcher Priest Architects s.a.)

Uudet julkisivut sopivat ympäristön katumaisemaan värien, sävyjen ja mittasuhteiden mukaan. Julkisivumateriaalina toimii kontekstuaaliset tiilet, joiden vaaleat ja tummat sävyt vaihtelevat rakennuksen alakerroksista yläkerroksiin. Alkuperäisen katon laatat olivat harmaita, joten alhaalta alkavat harmaat tiilet muistuttavat niitä tuoden alkuperäistä rakennelmaa esiin. (Fletcher Priest Architects s.a.)

KUVA 21. Marylebone Place Lontoo katuristeyksestä otettu kuva (Tanska 7.3.2025.)

Alkuperäisen rakennuksen säilyttäminen, korjaaminen ja eheyttäminen varmistaa rakennuksen eliniän ja saa sen kestävämmän vielä vuosia. Uudistettu rakennus on osuva, sympaattinen ja harmoninen lisä paikallisille kaduille. Rakennus

kunnioittaa ympäristöään ja säilyttää historiallisen merkityksensä. (Fletcher Priest Architects s.a.)

Niin sisustussuunnittelussa kuin julkisivuissa on pyritty aktiivisesti asettamaan ihmisten hyvinvointi ja rakennuksen kestävyys etusijalle. Rakennuksen katolla on kattoterassi ja ikkunat ovat avattavat sekä paljon luonnonvaloa päästävät, jotka jo itsessään vaikuttavat rakennuksen työntekijöiden hyvinvointiin ja kestäväan kehitykseen. (Marylebone Place s.a.)

Kattoterassilta on upeat näkymät Lontooseen ja rakennuksen ylimmissä kerroksissa on tuotu esiin vehreyttä, puutarhamaisuutta ja viherseinää. Rakennus täyttää myös nykyiset energia-, terveys- ja hyvinvointistandardit. Mekaanisia laitteita katolla on peitetty istutuksilla ja maisemoinnilla. Tuloksena on persoonallinen, harmoninen ja silmiinpistävä rakennus. (Marylebone Place s.a.)

4.2 Uppland Väsby Ruotsi

Nils Freckeus Arkitekter eli Odinviken on ruotsalainen arkkitehtitoimisto Tukholmassa, jonka motto on uskominen kestäväan kauneuteen. Toimiston nettisivujen kannessa jo lukee suoraan lainaten: ”Klassinen arkkitehtuuri uudelle aikakaudelle”. Freckeus arkkitehtien projektikohteisiin kuuluu niin varastot, vajat ja kesämökkit kuin isommat kerrostalot, yksityisasunnot, julkiset rakennukset, hoitokodit, koulurakennukset sekä sisustus- ja kalustesuunnittelu. (Nils Freckeus Arkitekter s.a.)

Nils Freckeus Arkitekter arkkitehtitoimiston perustajana ja toimitusjohtajana toimii Nils Freckeus itse. Hänen perustamansa arkkitehtitoimisto luo puhtaasti klassista vanhempaa arkkitehtuuria ja innovatiivisia ratkaisuja asiakkaiden toiveiden mukaisesti. Heidän suunnittelutyönsä keskittyy tutkimaan kontekstia, ympäristöä ja rakennusperintöä saadakseen toivotun lopputuloksen. (Nils Freckeus Arkitekter s.a.)

Aatteistaan ja arkkitehtonisesta suunnittelutyöstään Nils Freckeus on hyvinkin tunnettu Ruotsissa. Hän on kirjoittanut artikkeleita ja osallistunut haastatteluihin, joissa hän ilmaisee näkemyksiään klassisesta arkkitehtuurista. Hän on muun

muassa ottanut kantaa termiin klassinen arkkitehtuuri ja puhuu kauniiden talojen ja asukkaiden toiveiden puolesta. (Freckeus 2022.)

Yksi selkeimmistä klassisen arkkitehtuurin ja Nils Freckeus arkkitehtien suunnitelmista uusvanhoista projekteistaan on lokakuun 2020 ja maaliskuun 2021 välisenä aikana käyty maanluovutuskilpailu. Kohteena oli Mälärvägenin varrella sijaitseva korttelikokonaisuus Uppland Väsbyssä. (Nils Freckeus Arkitekter s.a.)

Fyrklövern Mälärvägenin pohjoispuolelle uuden bulevardin viereen suunniteltiin 120 kodin kortteli, johon Nils Freckeus arkkitehdit osallistuivat korostaen kolmea klassista tyyliä: uusrenessanssia, jugendia ja 1900-luvun klassismia. Kilpailussa äänestettiin kolmesta voittavasta ehdotuksesta kunnanvaltuuston ja asukkaiden voimin. Kilpailun molemmissa äänestyksessä Nils Freckeus arkkitehtien suunnitelma tuli ensimmäiseksi ehdotuksellaan ”Uudet ajat – ikuiset ihanteet”. (Nils Freckeus Arkitekter s.a.)

KUVA 22. Havainnointikuva Nils Freckeus Upplands Väsby kilpailuehdotuksesta (Nils Freckeus Arkitekter s.a.)

Kilpailu pohjautui kokeiluun, jossa Upplands Väsbyn kunta teki kokeilun ja kysyi ennen maan jakamista asukkailta mielipiteitä kyselyn muodossa. Kyselyssä pyydettiin arvioimaan kahtatoista eri arkkitehtuurityyliä viime vuosisadan vaihteesta nykypäivään. Korkeimmat arvosanat saaneet tyyllilajit olivat jugend, 1920-luvun klassismi, uusrenessanssi ja kansallisromantiikka. (Gudmundson 2021.)

Nils Freckeus arkkitehtitoimiston kilpailusuunnitelma valittiin käsiteltäväksi, koska se on hyvä esimerkki Ruotsissa nousevasta ja ajankohtaisesta uusvanhasta suunnittelutyöstä. Kilpailun voittaja valittiin äänestämällä ja osallisena olivat asukkaat, joten se kertoo ihmisten mieltymyksistä uusvanhaan ja klassisempaan arkkitehtuuriin naapurimaassamme.

Tämä kohde on esimerkillinen kuvaus uusvanhasta arkkitehtuurista. Koko arkkitehtitoimisto jo itsessään puoltaa klassisempaa rakentamista, joten heidän kilpailuehdotuksensa myös osoittaa sen. On huomioitava myös se, että Ruotsi Suomen rajanaapurina on aina antanut vaikutteita, joten tämän tyylinen arkkitehtuuri voisi hyvinkin kantautua enenemissä määrin myös Suomeen.

Nils Freckeuksen suunnittelema kortteliehdotus on tyyllillisesti jugendia, uusrenessanssia ja 1900-luvun klassismia. Kortteli koostuu 120 asunnosta ja useammasta eri näköisestä ja yksityiskohtaisesti suunnitellusta rakennuskokonaisuudesta. Alueelle rakennetaan myös pysäköintihalli klassiseen tyyliin. (Upplands Väsbyn kunta 2022.)

Kilpailuohjelmassa korttelin tuli noudattaa julkisivullisesti vanhempaa rakennustyyliä, mutta myös kokonaisuudeltaan vangita aikakauden henki. Arkkitehtuurihistorioitsija Magnus Rönn tutki kilpailun toteutusta ja kommentoi ettei muista kertaakaan, jolloin arkkitehtuurikilpailussa olisi edellytetty tiettyä tyyliä. Myöskään laatuvaatimuksia, hallintamuotovaatimuksia tai kestävyysratkaisujen arviointikriteerejä ei erikseen vaadittu. Ratkaisevaksi tekijäksi valikoituu siis julkisivut. (Arkitekten 2021.)

Upplands Väsbyn kunnanvaltuuston puheenjohtaja Oskar Weinmar kertoo, kuinka kilpailu ja sen voittaja ovat seurausta kansalaiskeskustelusta Väsbyn asukkaiden kanssa. Kaipaus klassiseen tyyliin, halu poiketa nykyajan

arkkitehtuurista ja kuunnella kaupungin asukkaiden mielipiteitä johdatti korttelisuunnitelmien ratkaisuun. (Byggnyheter 2021.)

KUVA 23. Nils Freckeus Arkitekter havainnointikuvat kortteliehdotuksesta (Freckeus s.a.)

5 UUSVANHAN ARKKITEHTUURIN TULEVAISUUS

Tähän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia uusvanhaa arkkitehtuuria Suomessa ulkomaalaisten ja suomalaisten esimerkkien avulla. Tarkoituksena oli selvittää ja pohtia mitä uusvanha arkkitehtuuri käsitteenä tarkoittaa ja miten se näkyy valikoiduissa kohteissa. Kuvien tulkinnassa hyödynnettiin arkkitehtuurin historiaa, ammattilaisten pohdintoja, kansalaisten mielipiteitä ja yleistä ymmärrystä uusvanhasta arkkitehtuurista käsitteenä.

Uusvanha arkkitehtuuri käsitteenä antaa mielikuvan vanhasta ja kauniina pidetystä arkkitehtuurin kielestä. Rakennusta katsoessa voidaan heti huomata nykyarkkitehtuurista poikkeavia piirteitä. Näitä piirteitä ovat esimerkiksi kattomuoto, julkisivujen värit, muotoilut, materiaalit, ikkunoiden koko, sijoittelu ja malli sekä rakennuksen rakenteelliset ominaisuudet, kuten ikkunoiden, ovien, parvekkeiden ja tilojen sijoittelu. Varsinaista termiin liitettyä tyylimuotoa ei ole vielä määritelty, mutta yleisesti uusvanhana pidetään eklektisesti suunniteltua rakennusta, jossa julkisivut ovat tärkein tyylin ilmaisija. Rakennus siis näyttää ulkoisesti vanhalta, vaikka sisältä se olisi nykyaikaisten rakennusmenetelmien mukainen.

Jotta uusvanhan arkkitehtuurin käsitteen avaaminen oli mahdollista, oli huomioitava arkkitehtuurin tyylejä ja aikakausia. Tässä opinnäytetyössä käsiteltiin muun muassa jugendia, uusklassismia, modernismia, postmodernismia ja nykyarkkitehtuuria. Näitä arkkitehtonisia tyylejä on käytetty uusvanhasta arkkitehtuurista puhuttaessa. Tyylien eri ominaisuudet, eklektistinen suunnittelu ja arkkitehtuurin aikakausien syklistyys voivat olla merkittäviä edellytyksiä uusvanhan arkkitehtuurin syntymisessä. Nämä aikaisemmat tyyli-suunnat inspiroivat uusien arkkitehtonisten tyyli-lajien luomisessa, sillä uusi syntyy vastareaktionä vanhalle. Ihmisten kaipuu vanhempaan arkkitehtuuriin voidaan nähdä toistuvana ilmiönä vuosikymmenestä riippumatta. Esimerkiksi 1800-luvulla vallitsi kertaustyylien aikakausi ja 1900-luvun alussa klassismi nousi uudelleen ihannoinnin kohteeksi arkkitehtuurissa.

Uusvanha arkkitehtuuri ei siis itsessään ole yllättävä mahdollisesti nouseva arkkitehtuurintyyli-suuntaus, vaikka käsitteenä se onkin vielä häilyvä.

Todennäköisesti käsite saa pysyvemmän merkityksen vasta paljon myöhemmin, kun sitä voidaan tutkia objektiivisesti ja sitouttaa omaan aikaansa niin kuin aiemmat arkkitehtuurin historiassa selkeästi korostuvat tyyliuuntaukset. Arkkitehtuuri on yleisesti taidetta, johon vaikuttavat esimerkiksi ajanhenki, paikka ja sen hetkiset rakentamismenetelmät. Nykyarkkitehtuurissa on huomioitava esimerkiksi ympäristöystävälliset ratkaisut kuten hiilijalanjälki, kestävyys, ekologiset menetelmät ja tekniikat, rakennusmääräysten mukaiset toiminnot ja rakennuksen kustannukset sekä vaikutus ympäristöön toiminnallisesti ja ihmisten hyvinvointiin vaikuttavat tekijät.

Tähän opinnäytetyöhön tuoduista uusvanhoista rakennuksista Suomessa voitiin nähdä yhtäläisyyksiä mainituista piirteistä, joita uusvanha arkkitehtuuri pitää tämän opinnäytetyön vapaan tulkinnan mukaisesti sisällään. Käsiteltävinä kohteina mainittiin Allan Strusin Tampereen kerrostalo suunnitelma, Veeti Heikuran kerrostaloehdotus Tampereelle, Turun Österbladin tonttiehdotukset ja Helsingin Koirasaarten kerrostalokorttelit. Jokainen kohde oli pyörinyt keskustelujen aiheena ammattilaisten, asukkaiden ja Arkkitehtuurikapinaryhmän keskuudessa.

Näitä kohteita tulkittaessa huomattiin havainnekuvien mukaisesti kohteiden uusvanhat piirteet, jotka olivat saaneet vaikutteita vanhemmista tyyliuuntauksista, kuten jugendista, romantiikasta ja 1900-luvun klassismista. Etenkin molemmissa Tampereelle suunnitelluissa ja Helsingin koirasaaret ehdotuksissa oli nähtävissä vanhempaa suunnittelutyyliä esimerkiksi kerrosten jaottelussa, missä ensimmäiset kerrokset ja keskitason kerrokset oli korostettu erilaisella julkisivumateriaalilla sekä ylin kerros oli kattokerrosta. Uusvanhatyyli oli havaittavissa myös kaarevissa linjoissa, kattomuodossa, ikkunoiden ja parvekkeiden sijoittelussa sekä julkisivun koristeellisuudessa.

Turun Österbladin jälkimäinen korjausvaihtoehto taas säilytti alkuperäisen rakennuksen julkisivut, jota toiveissa vaadittiin. Tässä ehdotuksessa niin kuin Allan Strusin ehdotuksessa on huomioitu ympäristö ja rakennuksen sopivuus paikalliseen maisemaan. Ympäröivien rakennusten historia sekä alkuperäisen rakennuksen perintö on myös huomioitu tarkasti suunnittelutyössä. Kaikissa rakennuksissa yhteistä on sekin, että asukkailta kysyttäessä suurin osa on kertonut mieliteensä vanhemman rakennustyylin puolesta. Objektiivisesti katsottuna

uusvanha rakennustyyli saa enemmän ihmisiä puolelleen kuin nykyaikainen modernimpi rakennus, etenkin jos ympäristössä on jo ennestään vanhempaa arkkitehtuuria.

Opinnäytetyön kaksi viimeistä kohdetta käsitteli ulkomaalaisia kohteita Lontoon Marylebonesta ja Ruotsin Upplands Väsbyistä. Näistä kohteista etenkin Uppland Väsbyn kortteliehdotus edusti vanhempaa arkkitehtuuria. Suunnittelijana toiminut Nils Freckeus mainostaa nettisivuillaan klassista arkkitehtuuria uudelle aikakaudelle. Hänen työssään kerrottiin selkeästi kolme erottuvaa vanhempaa arkkitehtuurin tyyliä, jotka olivat jugend, 1900-luvun klassismi ja renessanssi. Ei ole siis epäilystä, etteikö rakennus edustaisi tyyllillisesti uusvanhaa arkkitehtuuria. Tämä suunnittelukilpailu pohjautui asukkaiden haluun saada vanhempaa arkkitehtuuria.

Lontoon Marylebone Place taas oli hyvä esimerkki uusvanhasta arkkitehtuurista, sillä rakennus haluttiin saada sopeutettua ympäristöönsä historiallisten rakennusten ja katunäkymän joukkoon. Vanhempia tyylikausia ei varsinaisesti nimetty, mutta inspiraation lähteenä toimi aikaisempi rakennus, josta säilytettiin pohja, runko ja julkisivuverhousta. Aikaisempi rakennus oli tumma ja lasinen, mutta tilalle rakennettiin kaarevista muodoista koostuva tiiliverhoiltu julkisivu. Tämä herätti asukkaissa positiivisen reaktion, sillä rakennus sopi paremmin katumaiseen muiden tiiliverhoiltujen historiallisten rakennusten viereen.

Kun näitä kaikkia opinnäytetyöhön valittuja kohteita tulkittiin uusvanhan arkkitehtuurin näkökulmasta, voitiin todeta niiden edustavan vanhempaa arkkitehtuuria eikä niinkään nykyaikaista modernia arkkitehtuuria, jossa esiintyy tyypillisesti suoraviivaisia ja yksinkertaisia muotoja, isoja lasi-ikkunoita, yksinkertaisia julkisivuja ja käytettyjä rakennusmateriaaleja, kuten betonia, puuta ja lasia. Eivätkä rakennukset niinkään edustaneet modernia, innovatiivista tai trendaavaa arkkitehtuurinbuumia. Rakennukset ovat herättäneet mielipiteitä puolesta ja vastaan kansalaisten keskuudessa, mutta yleisesti näiden kohteiden asukkaat halusivat uusvanhaa arkkitehtuuria korostamaan historiallista ympäristöä.

Näiden tulkintojen, yleisten mielipiteiden ja opinnäytetyön pohjustavan tiedonkeruun perusteella voitiin pohtia uusvanhan arkkitehtuurin tulevaisuutta etenkin

kotimaassamme Suomessa. Vaikka käsitteenä uusvanha arkkitehtuuri ei ole vielä saanut selkeää rajausta, on sitä käytetty jo useammassa tämän opinnäytetyön lähteessä. Niinpä käsite uusvanhasta arkkitehtuurista elää ja pysyy pinnalla tälläkin hetkellä. Yhä useampi nuori arkkitehti suunnittelee ulkoisesti vanhemmalta arkkitehtuurilta näyttävää, mikä puhuu uusvanhan arkkitehtuurin kasvavan suosion puolesta. Vielä oli vaikeaa arvioida selvästi, onko kyseessä uusi nouseva tyylikausi vai jääkö ihannointi lyhyeksi vastareaktioksi nykyiselle modernistiselle rakentamiselle.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli keskittyä uusvanhaan arkkitehtuuriin Suomessa ja pohtia kyseisen käsitteen ajankohtaista merkitystä. Aiheena uusvanha arkkitehtuuri on tuore, joten sen tulkitseminen pohjautui paljoltikin tulevaisuuden ennustamiseen ja tämänhetkisten arkkitehtuurista puhuttavien menetelmien purkamiseen. Pohdittiin muun muassa sitä, miksi uusvanha arkkitehtuuri yleistyisi tai vastaavasti kannatus hiipuisi. Uusvanhasta arkkitehtuurista puhuttaessa oli hyvä käydä läpi myös arkkitehtuurin historian tyylejä, joista lähes jokainen on vastareaktio edelliselle tyyli-suuntaukselle. Näin myös uusvanhan arkkitehtuurin voitiin tulkita olevan vastareaktio nykyiselle rakentamiselle. Tämä herätti kysymyksiä siitä, miten uusvanha arkkitehtuuri vaikuttaisi nykyarkkitehtuuriin ja onko eri tyyli-suuntauksien tarkoitus sotia keskenään vai voitaisiinko keskittyä ympäristöön luonnollisesti istuvan rakennuksen suunnitteluun ja asukkaille mieluisan ympäristön luomiseen, kuitenkin mahdollistaen arkkitehtuurin historian säilymisen, rajoittamattoman kehityksen ja muuttumisen taiteenlajina.

Arkkitehtuuri aiheena on yleisesti niin kuin muutkin taiteen muodot eli mielipiteitä herättävä ja jatkuvassa muutostilassa oleva taiteenmuoto. Arkkitehtuurissa ja taiteessa ei varsinaisesti ole oikeaa tai väärää tapaa ilmaista ja luoda taidetta. Kauneus, merkitys ja yleinen käsitys hyvästä taiteesta on katsojan silmissä. Yksilöinä voimme arvioida taidetta ja antaa siitä mielipiteemme, mutta erot näkemysten välillä ja niistä keskusteleminen pitää yllä arkkitehtuurin muuttuvaa kieltä ja antaa sille mahdollisuuden pysyä muuttuvana syklisenä taiteena tulevaisuudessakin.

6 LÄHTEET

Allan Strus Architects. Apartment house in Tampere, Finland, 2019. Allan Strus Architects. Luettavissa: <https://aballanstrus.ee/en/work/apartment-houses/apartment-house-finland-2019/> Luettu: 12.5.2025.

Allan Strus Architects. Valokuva. Apartment house in Tampere, Finland, 2019. Allan Strus Architects. Luettavissa: <https://aballanstrus.ee/en/work/apartment-houses/apartment-house-finland-2019/> Luettu: 12.5.2025.

ArchAdemia 14.12.2024. Decoding the Transition From Modern to Postmodern Architecture. ArchAdemia. Luettavissa: https://archademia.com/blog/decoding-the-transition-from-modern-to-postmodern-architecture/?srsId=AfmBOopl-nyj8mG9nVZ1BWBLxzb_Fu_vpxiDNAwQnh5gGUmlMoDCR8_bw#elementor-toc_heading-anchor-5 Luettu: 2.4.2025.

Arkitekten 28.1.2021. Invånare får rösta om förslag på klassisk arkitektur i Upplands Väsby. Arkitekten. Luettavissa: <https://arkitekten.se/nyheter/invanare-far-rosta-om-forslag-pa-klassisk-arkitektur-i-upplands-vasby/> Luettu: 12.5.2025.

Arkkitehtuurimuseo 04.09.2020 - 28.02.2021. Suomen arkkitehtuuria – Katsaus 2020. Arkkitehtuurimuseo. Luettavissa: <https://www.mfa.fi/nayttelyt/suomen-arkkitehtuuria-katsaus-2020/> Luettu: 9.4.2025.

Ayşe Sen, Elif. 12.11.2022. Modern Architecture vs. Contemporary Architecture. Illustrarch. Luettavissa: https://illustrarch.com/articles/13439-modern-architecture-vs-contemporary-architecture.html#google_vignette Luettu: 3.4.2025.

Baumann, Janette. 27.9.2022. More than functional: revisiting modernist architecture. GIRA. Luettavissa: <https://www.gira.com/en/en/g-pulse-magazine/architecture/modernist-architecture#> Luettu: 25.3.2025.

Bila, Mihail. 9.10.2024. Ogham Village – Concept. Wyrdtree. Luettavissa: <https://www.wyrdtree.co.uk/ogham-village-concept/> Luettu: 10.4.2025.

Bila, M. 9.10.2024. Valokuva. Ogham Village – Concept. Wyrmtree 9.10.2024. Luettavissa: <https://www.wyrmtree.co.uk/ogham-village-concept/> Luettu: 10.4.2025.

Byggnyheter. 11.11.2021. Bostäder i klassisk stil uppförs av Sekelporten. Byggnyheter. Luettavissa: [Bostäder i klassisk stil uppförs av Sekelporten | BYGGnyheter.se](https://byggnyheter.se/bostader-i-klassisk-stil-uppfors-av-sekelporten/) Luettu: 12.5.2025.

Cuenca, M. 14.1.2024. Valokuva. Pexels kuvapalvelu 14.1.2024. Luettavissa: [Heydar Aliyev Centre in Baku · Free Stock Photo](https://www.pexels.com/photo/heydar-aliyev-centre-in-baku-free-stock-photo/) Luettu: 5.4.2025.

David, Christopher. 19.7.2022. Classical Architecture Is Taking Over Modernism And Here's Why. Christopher David Design. Christopher David. Luettavissa: <https://www.christopher-david.co.uk/classical-architecture-is-taking-over-modernism-and-heres-why/> Luettu: 8.4.2025.

Engström, Nora. 14.11.2024. Turun Österbladskan tontin puutalojen suunnitelmat alkavat nyt muotoutua – useiden vuosien keskustelujen jälkeen. Yle. Luettavissa: <https://yle.fi/a/7-10067388> 13.5.2025 Luettu: 10.4.2025.

Facello, G. 28.12.2022. Valokuva. Pexels kuvapalvelu. Luettavissa: [Big Ben and Parliament at Waterfront · Free Stock Photo](https://www.pexels.com/photo/big-ben-and-parliament-at-waterfront-free-stock-photo/). Luettu: 5.4.2025.

Fletcher Priest Architects. Luettavissa: [Award-winning London Architecture practice | Fletcher Priest](https://www.fletcherpriest.com/award-winning-london-architecture-practice/) Luettu: 21.4.2025.

Fletcher Priest Architects. Valokuva. Rightmove. Luettavissa: [Office to lease in Marylebone Place, 1 Wyndham Street, London, W1H 1EF, W1H](https://www.rightmove.co.uk/property-for-lease/details.html?propertyId=134567890&location=Marylebone+Place,+1+Wyndham+Street,+London,+W1H+1EF,+W1H) Luettu: 21.4.2025.

Frearson, Amy. 20.1.2017. "I feel embarrassed by some of my buildings" says Kengo Kuma. Dezeen. Luettavissa: <https://www.dezeen.com/2017/01/20/kengo-kuma-architecture-interview-embarrassed-some-buildings-kenzo-tange-olympic-stadium/> Luettu: 3.4.2025.

Freckeus, Nils. 8.9.2022. "Den klassiska arkitekturen är use!" Arkitekten. Luettavissa: <https://arkitekten.se/debatt/debatt-den-klassiska-arkitekturen-ar-use/> Luettu: 12.5.2025.

Freckeus, N. Havainnointikuva. Luettavissa: [Klassiska kvarteren - Upplands Väsby kommun](#) Luettu: 12.5.2025.

Gympel, J., Breitling, S. & Turtia, K. 2000. Arkkitehtuurin historia: Antiikista nykyaikaan. Köln: Könemann. s. 70

Gudmundson, Per. 29.4.2021. Släpp ut arkitekterna ur den modernistiska lådan. Bulletin. Luettavissa: <https://bulletin.nu/slapp-ut-arkitekterna-ur-den-modernistiska-ladan> Haettu 12.5.2025. Luettu 12.5.2025.

Han, R. 25.3.2019. Valokuva. Pexels kuvapalvelu. Luettavissa: [Photo of Gray Building · Free Stock Photo](#) Luettu: 5.4.2025.

Heikura, V. Visualisointikuva. Rakennusalan visualisointi-yritys Studio Heikura. Luettavissa: [Joukko arkkitehteja kaipaa uusvanhaa rakentamista | Yle](#) Luettu: 12.5.2025.

Helander, Henna. 23.1.2020. Korjausliike kohti hyvinvointia. SAFA. Luettavissa: <https://www.safa.fi/blogi/korjausliike-kohti-hyvinvointia/> Luettu: 28.2.2025

Hohenadel, Kristin. 8.2.2024. What Is Contemporary Architecture? The Spruce. Luettavissa: <https://www.thespruce.com/what-is-contemporary-architecture-4769079> Luettu: 3.4.2025.

Huttunen-Lipasti Arkkitehdit. Havainnekuva. Koirasaaret: Asuminen. Luettavissa: <https://h-l.fi/projects/koirasaaret-housing/> Luettu: 13.5.2025.

Huttunen-Lipasti Arkkitehdit. Havainnekuva. Koirasaaret: Asuminen. Luettavissa: [Skanska toteuttaa Helsingin Koirasaareen uniikkeja asuntoja | www.skanska.fi](#) Luettu: 13.5.2025.

Huttunen-Lipasti Arkkitehdit. Koirasaaret: Asuminen. Luettavissa: <https://h-l.fi/projects/koirasaaret-housing/> Luettu: 13.5.2025.

Jokinen, Pauliina. 9.5.2019. Keskelle peltoa alettiin rakentaa 20 vuotta sitten idyllistä asuinalueetta, josta tuli jättiläsmestys – Miksi Vantaan Kartanonkoski jäi yksittäiseksi onnenpotkuksi? Helsingin Sanomat. Luettavissa: <https://www.hs.fi/kau-punki/vantaa/art-2000006098706.html> Luettu: 19.3.2025

Jääskeläinen, Julius. 15.10.2021. Nykyarkkitehtuuria moititaan tylsäksi, mutta todellisuudessa lähes kaikki arkkitehdit piirtävät taloihinsa koristeita. SAFA. Luettavissa: <https://www.safa.fi/arkkitehtiutiset/nykyarkkitehtuuria-moititaan-tyl-saksi-mutta-todellisuudessa-lahes-kaikki-arkkitehdit-piirtavat-taloihinsa-koristeita/> Luettu: 9.4.2025.

Karhu, Otso. 14.1.2025. Harvinainen näky Helsingissä: merenrantaan nousee uusia jugend-tyyliä mukailevia taloja. Yle. Luettavissa: [Harvinainen näky Helsingissä: merenrantaan nousee uusia jugend-tyyliä mukailevia taloja | Uusimaa | Yle](#) Luettu: 19.3.2025.

Koskinen, Anu Leena. 17.1.2020. Ennen ja jälkeen -kuvat villitsevät somessa: Taloyhtiö haluaisi purkaa elementtitalon ja korvata sen uusvanhalla kerrostalolla. Ylen artikkeli. Luettavissa: [Ennen ja jälkeen -kuvat villitsevät somessa: Taloyhtiö haluaisi purkaa elementtitalon ja korvata sen uusvanhalla kerrostalolla | Yle](#) Luettu: 19.3.2025.

Kraemer, N. v., Uotila, M., Varpio, M., Aarnio, M., Krause, M., Hamarinen, S. E., . . . Hamarinen, S. E. 2022. *Kohti kauniimpaa kaupunkia: Viihtyisän rakennetun ympäristön ja kauniin arkkitehtuurin jäljillä*. [Piikkiö]: INTBAU Finland ry. s. 7–13

Lulko, Maciek. 14.6.2015. Valokuva. Flickr. Luettavissa: <https://www.flickr.com/photos/lulek/18188602433> Luettu: 14.5.2025.

Lundén Architecture Company. Visualisointikuva. Luettavissa: [Mitä Dynamon talolle tapahtuu? Havainnekuvat näyttävät, miltä Österbladin tontti tulevaisuudessa näyttää | HS.fi](#) Luettu: 13.5.2025.

Manninen, Jukka. 12.1.2022. Sopisiko Tampereelle vanhaan tyyliin rakennettu kaupunginosa? Vastaa nyt arkkitehtuuriohjelman kyselyyn. Aamulehti. Luettavissa: <https://www.aamulehti.fi/moro/art-2000008534767.html> Luettu: 13.5.2025

Manolakelli, Archontia. 28.5.2022. Environmental Psychology Concepts, Theories and Studies Architects are most familiar with. ArchPsych. Luettavissa: <https://www.archpsych.co.uk/post/environmental-psychology-concepts-theories-studies-architecture> Luettu: 10.4.2025.

Marylebone Place. Nettisivut. Luettavissa: [Sustainable Office Space - Marylebone Place](#) Luettu: 21.4.2025.

McKean, Cameron Allan. 22.1.2024. The new architecture wars. Aeon. Luettavissa: <https://aeon.co/essays/the-architectural-style-wars-have-started-all-over-again> Luettu: 8.4.2025.

Miettinen, J. O. 2016. *Tila, kuva, aatteet*. [Helsinki]: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu. Luettavissa: <https://disco.teak.fi/tila/10-2-arkkitehtuuri-tyyleja-eri-tarpeisiin/> Luettu: 27.2.2025.

Moreira, Susanna. 15.2.2021. Kevin Lynch's Images of the City Through Aerial Photography. Archdaily. Luettavissa: <https://www.archdaily.com/956821/kevin-lynchs-images-of-the-city-through-aerial-photography> Luettu: 10.4.2025.

Mölsä, Seppo. 11.11.2016. Arvotaloja hävittänyt ”Turun tauti” alkoi Hamburger Börsin purkamisella – taustalla suhmurointia, lahjontaa ja vapaamuurareita. Rakennuslehti. Luettavissa: [Arvotaloja hävittänyt ”Turun tauti” alkoi Hamburger Börsin purkamisella – taustalla suhmurointia, lahjontaa ja vapaamuurareita | HS.fi](#) Luettu: 10.4.2025.

Mölsä, Seppo. 3.11.2016. ”Turun tauti” alkoi Hamburger Börsin purkamisella – Puolimatkalta peräti 56 syytettä. Rakennuslehti. Luettavissa: [”Turun tauti” alkoi Hamburger Börsin purkamisella - Puolimatkalta peräti 56 syytettä | Rakennuslehti](#) Luettu: 10.4.2025.

Mölsä, S. & Tompuri, V. 6.2.2020. Turun taudin symboli Hamburger Börs purettiin jälleen – uuden talon arkkitehtuuri on kunnianosoitus vanhalle. Rakennuslehti. Luettavissa: <https://www.rakennuslehti.fi/2020/02/turun-taudin-symboli-hamburger-bors-purettiin-jalleen-uuden-talon-arkkitehtuuri-on-kunnianosoitus-vanhalle/> Luettu: 21.4.2025.

Nils Freckeus Arkitekter. Nettisivut. Luettavissa: [Arkitekt Stockholm | Arkitektur för en ny tid | Freckeus arkitekter](#) Luettu: 21.4.2025.

Nils Freckeus Arkitekter. Projektit Fyrklövern norr om Mälarvägen. Nettisivut. Luettavissa: [Nils Freckeus Arkitekter | Fyrklövern norr om Mälarvägen](#) Luettu: 12.5.2025.

NLA, London`s built environment community. Fletcher Priest Architects. Luettavissa: [Fletcher Priest Architects - New London Architecture](#) Luettu: 21.4.2025.

Oleander-Turja, Jaakko. 20.6.2022. Kaupunkilaiset haluavat kaunista, mutta miksi uusvanha arkkitehtuuri ei mene Suomessa läpi? "Noidan kolmio", sanoo laatikkotaloja vastustavan keskustelun avannut. Ylen artikkeli. Luettavissa: [Kaupunkilaiset haluavat kaunista, mutta miksi uusvanha arkkitehtuuri ei mene Suomessa läpi? "Noidan kolmio", sanoo laatikkotaloja vastustavan keskustelun avannut | Yle](#) Luettu: 19.3.2025.

Patzschke & Partner Architects. Havainnekuva. Luettavissa: <https://patzschke-architektur.de/portfolio/kronprinzengaerten/> Luettu: 21.4.2025.

Patzschke & Partner Architects. Office. Luettavissa: <https://patzschke-architektur.de/en/office/> Luettu: 21.4.2025.

Poundbury. History: The Masterplan. Poundbury about poundbury. Nettisivut. Luettavissa: <https://poundbury.co.uk/about/history/> Luettu: 10.4.2025.

Poundbury. Valokuva. Nettisivut. Luettavissa: [Poundbury architecture and urban design](#) Luettu: 10.4.2025.

Rantanen, Miska. 25.4.2020. 1970-luvun arkkitehtuuri unohti kauneuden, ja siksi Suomessa rakastuttiin pohjalaistyyliin suunniteltuihin uusvanhoihin talopaketteihin. Helsingin Sanomat. Luettavissa: <https://www.hs.fi/paivanlehti/25042020/art-2000006485671.html> Luettu: 21.2.2025.

Ronkainen, M. 1997. Oulu palaa – kaupunki joka katosi (1997) dokumenttielokuva. YouTube-video. Katsottavissa: [Oulu palaa - kaupunki joka katosi \(1997\)](#) Katsottu: 1.4.2025.

Sharma, Pragma. 26.7.2023. Contemporary Architecture: Introduction, Types and Examples. Novatr Prev OX. Luettavissa: <https://www.novatr.com/blog/everything-about-contemporary-architecture> Luettu: 9.4.2025.

Skanska Oy. 13.1.2025. Skanska toteuttaa Helsingin Koirasaareen uniikkeja asuntoja. Luettavissa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/70807475/skanska-toteuttaa-helsingin-koirasaareen-uniikkeja-asuntoja?publisherId=69819623&lang=fi> Luettu: 13.5.2025.

Sommar, Heidi. 10.1.2012. Turun tauti koitui monien rakennusten kohtaloksi. Yle. Luettavissa: [Turun tauti koitui monien rakennusten kohtaloksi | Elävä arkisto | Yle](#) Luettu: 10.4.2025.

Tanska, M. 29.10.2024. Valokuva. Kirjoittajan itse ottama kuva.

Tanska, M. 7.3.2025. Valokuva. Kirjoittajan itse ottama kuva.

Tanska, M. 7.3.2025. Valokuva. Kirjoittajan itse ottama kuva.

Tieteen termipankki. 19.3.2025. Filosofia:eklektismi. Luettavissa: <https://tieteen-termipankki.fi/wiki/Filosofia:eklektismi>. Luettu: 19.3.2025.

Tietz, J., Eskelinen, H., Kilpeläinen, T. & Kilpeläinen, T. 2008. *Modernin arkkitehtuurin historia*. [Königswinter]: Ullmann.

Turun kaupunki. 14.11.2024. Turku haluaa säilyttää Österbladin tontin katunäkymän ja kulttuurihistorialliset arvot. ePressi. Luettavissa: <https://www.epressi.com/tiedotteet/kaupungit-ja-kunnat/turku-haluaa-sailyttaa-osterbladin-tontin-katunakyman-ja-kulttuurihistorialliset-arvot.html> Luettu: 13.5.2025.

Upplands Väsbyn kunta. 24.8.2022. Klassiska kvarteren säkras med skyfallspark. Via. Luettavissa: <https://via.tt.se/pressmeddelande/3328625/klassiska-kvarteren-sakras-med-skyfallspark?publisherId=3045332> Luettu: 12.5.2025.

Valjakka, Timo. 3.3.2007. Eklektismi on tyylipiirteiden vapaata yhdistelemistä. Helsingin Sanomat. Luettavissa: <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000004465367.html> Luettu: 26.2.2025.

Varpio, Mika. 23.4.2025. Uusvanha arkkitehtuuri, kaunista vai kamalaa? Porvoon Maisemissa. Luettavissa: <https://aistimaa.fi/blog/uusvanha-arkkitehtuuri-kaunista-vai-kamalaa/> Luettu: 21.2.2025.

Vesikansa, Kristo. 2021. Kuinka vanhaa pitäisi täydentää? ARK. Luettavissa: <https://www.ark.fi/fi/2021/05/kuinka-vanhaa-pitaisi-taydentaa/> Luettu: 27.2.2025.

Wikipedia Commons. 14.5.2023. Valokuva. Luettavissa: [https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:Scandic Hamburger B%C3%B6rs hotel %28Turku, Finland%29 Apr 14, 2023.jpg](https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:Scandic_Hamburger_B%C3%B6rs_hotel_%28Turku,_Finland%29_Apr_14,_2023.jpg) Luettu: 14.5.2025.

Wikipedia Commons. 23.9.2013. Valokuva. Luettavissa: <File:Casa Batllo Overview Barcelona Spain.jpg - Wikimedia Commons> Luettu: 5.4.2025.

Wikipedia Commons 27.5.2008. Valokuva. Luettavissa: <File:M2 Building.jpg - Wikimedia Commons> Luettu: 5.4.2025.